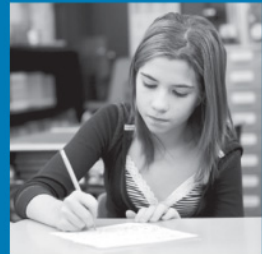

Prawo oświatowe w pytaniach i odpowiedziach

odpowiedzialność porządkowa a odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli

wyboru dokonała
Lidia Marciniak

ABC

a Wolters Kluwer business

Prawo oświatowe w pytaniach i odpowiedziach

odpowiedzialność porządkowa a odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli

wyboru dokonała
Lidia Marciniak

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

ABC

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2015

Stan prawny na 1 stycznia 2015 r.

Wydawca serii
Elżbieta Piotrowska-Albin

Wydawca
Izabella Małecka

Redaktor prowadzący
Ewa Wysocka

Łamanie
JustŁuk Łukasz Drzewiecki, Justyna Szumieł, Krzysztof Drzewiecki

Autorami odpowiedzi na pytania są:
(cyfry w nawiasach oznaczają numery rozdziałów i podrozdziałów, pozostałe odnoszą się do numerów pytań)

Bożena Barszczewska – (I.1) 3, 6–9, 13, (II.2) 1, 2, 5

Alicja Brzezińska – (I.1) 4, 15, (I.2) 3, (I.4) 1, 2, (II.2) 4, 8, 11, (II.3) 2, (II.4) 2

Krzysztof Gawroński – (I.1) 11

Piotr Gąsiorek – (II.2) 12

Julia Głazowska-Dmitruk – (I.1) 2, 5

Marta Handzlik – (I.2) 1

Monika Jabłońska – (I.1) 14, (I.2) 2

Iwona Kobus – (II.6) 1

Agnieszka Kosiarz – (II.5) 4

Joanna Lesińska – (I.1) 12, (II.2) 7, (II.5) 3

Krzysztof Lisowski – (I.1) 1, (I.2) 5, 8, (II.2) 3, 9, 10, 13, (II.3) 1, (II.4) 1, (II.5) 1, 2, (II.6) 2

Krzysztof Łodziński – (I.2) 4

Łukasz Pater – (II.2) 6

Magdalena Sender – (I.1) 10, (I.3) 1

Marek P. Wędrychowski – (I.2) 6, 7

Autorkami komentarzy są:

Joanna Lesińska – rozdział I podrozdział 5, rozdział II podrozdział 7

Agata Piszko – rozdział I podrozdziały 1–4, rozdział II podrozdziały 1–6

© Copyright by Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN 978-83-264-8082-9

Wydane przez:

Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przykopywa 33

tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	7
Wstęp	11
Rozdział I	
Odpowiedzialność porządkowa nauczycieli	13
1. Podstawa prawna wymierzenia kar porządkowych, rodzaje kar	13
2. Tryb nałożenia kary porządkowej – terminy i sposób ukarania	36
3. Sprzeciw od nałożonej kary porządkowej	51
4. Zatarcie kary porządkowej	56
5. Procedura wymierzania kar porządkowych nauczycielom	60
5.1. Podstawy prawne wymierzania kar porządkowych nauczycielom	61
5.2. Przesłanki odpowiedzialności porządkowej nauczycieli	61
5.3. Katalog kar porządkowych	63
5.4. Zasady wymierzania kar pieniężnych	64
Rozdział II	
Odpowiedzialność dyscyplinarna – uchybienie godności zawodu nauczyciela	69
1. Wprowadzenie	69
2. Katalog czynów podlegających odpowiedzialności dyscyplinarnej. Postępowanie dyscyplinarne	69
3. Termin nałożenia kary dyscyplinarnej	88
4. Zatarcie skazania	91
5. Zawieszenie w pełnieniu obowiązków	94
6. Wygaśnięcie stosunku pracy	102
7. Procedura postępowania z tytułu odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli	106
7.1. Podstawy prawne odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli	107
7.2. Przesłanki odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli	108
7.3. Katalog kar dyscyplinarnych	110

7.4. Tryb wymierzania kar dyscyplinarnych	111
7.5. Zawieszenie nauczyciela w pełnieniu obowiązków	117
7.7. Zatarcie kary dyscyplinarnej	121
Wykaz literatury	123
Indeks problemowy	125
Indeks wzorów	131
Indeks procedur	133
Indeks rzeczowy	135

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- KN – ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 191 z późn. zm.)
- k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- r.b.h.p. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.)
- r.d.p.n. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. poz. 1170)
- r.k.d.n. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 1998 r. w sprawie komisji dyscyplinarnych dla nauczycieli i trybu postępowania dyscyplinarnego (Dz. U. Nr 15, poz. 64)
- r.r.k.s.d. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 kwietnia 2010 r. w sprawie regulaminu konkursu na stanowisko dyrektora publicznej szkoły lub publicznej placówki oraz trybu pracy komisji konkursowej (Dz. U. Nr 60, poz. 373 z późn. zm.)
- r.u.n.p. – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 15 maja 1996 r. w sprawie sposobu usprawiedliwiania nieobecności w pracy oraz udzielania pracownikom zwolnień od pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1632)

- r.w.n.p. – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 maja 1996 r. w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia w okresie niewykonywania pracy oraz wynagrodzenia stanowiącego podstawę obliczania odszkodowań, odpraw, dodatków wyrównawczych do wynagrodzenia oraz innych należności przewidzianych w Kodeksie pracy (Dz. U. Nr 62, poz. 289 z późn. zm.)
- r.z.p.d. – rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie zakresu prowadzenia przez pracodawców dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz sposobu prowadzenia akt osobowych pracownika (Dz. U. Nr 62, poz. 286 z późn. zm.)
- u.s.g. – ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.)
- u.s.i.p. – ustawa z dnia 24 czerwca 1983 r. o społecznej inspekcji pracy (Dz. U. Nr 35, poz. 163 z późn. zm.)
- u.s.o. – ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)
- u.z.z. – ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 167)

Czasopisma i publikatory

- M.P.Pr. – Monitor Prawa Pracy
- OSA – Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
- OSNAPiUS – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
- OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
- OSNCP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
- OSNP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
- OSP – Orzecznictwo Sądów Polskich
- PiZS – Praca i Zabezpieczenie Społeczne
- Pr. Pracy – Prawo Pracy
- RPEiS – Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny

Inne

ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
SA	– sąd apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
SO	– sąd okręgowy
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny
ZNP	– Związek Nauczycielstwa Polskiego

WSTĘP

Publikacja poświęcona jest tematyce odpowiedzialności porządkowej i dyscyplinarnej nauczycieli. Przepisy pragmatyki służbowej nauczycieli, opisane w przepisach Karty Nauczyciela (dalej KN), zawierają zapisy poświęcone odpowiedzialności dyscyplinarnej. Na gruncie powołanej ustawy nauczyciele podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za uchybienia godności zawodu nauczyciela lub obowiązkom określonym w art. 6 KN. Z kolei za uchybienia przeciwko porządkowi pracy wymierza się nauczycielom kary porządkowe.

Pomysł powstania niniejszej publikacji zrodził się na skutek pytań kierowanych do Redakcji przez Użytkowników serwisu Prawo Oświatowe dotyczących prawidłowego stosowania przez dyrektorów szkół, przedszkoli i innych placówek oświatowych procedur związanych z wymierzaniem i stosowaniem kar wobec swoich pracowników.

Poniższe rozważania mają na celu przedstawienie, jakie zachowania kwalifikują się do zastosowania kar porządkowych, a jakie pociągają za sobą odpowiedzialność dyscyplinarną. Celem niniejszej publikacji jest również wyjaśnienie i przedstawienie katalogu kar oraz trybu ich nakładania – w tym terminów oraz sposobów ukarania. W odniesieniu do odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli poniższa pozycja prezentuje katalog czynów podlegających odpowiedzialności dyscyplinarnej, a także wszczęcie postępowania dyscyplinarnego – wskazuje terminy nałożenia kar dyscyplinarnych, ich zatarcie oraz wygaśnięcie stosunku pracy na skutek prawomocnego ukarania nauczyciela w postępowaniu dyscyplinarnym lub karnym. Bazę wiedzy poniższej publikacji stanowią przede wszystkim pytania i odpowiedzi udzielane przez specjalistów współpracujących z serwisem Prawo Oświatowe wzbogacone o linię orzeczniczą sądów oraz stanowisko doktryny.

Dla Państwa wygody publikacja podzielona została na rozdziały odpowiadające danej tematyce. Każdy rozdział poprzedza komentarz autora, który wyjaśnia podstawowe pojęcia w przedmiotowej sprawie. Prak-

tyczny charakter publikacji został wzbogacony przykładowymi wzorami dokumentów oraz procedurą wymierzania kar porządkowych nauczycielom i procedurą postępowania z tytułu odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli.

Mam nadzieję, iż zawarte w książce pytania i odpowiedzi rozwieją Państwa wątpliwości oraz pomogą uniknąć błędów w podejmowaniu decyzji.

Lidia Marciniak

ODPOWIEDZIALNOŚĆ PORZĄDKOWA NAUCZYCIELI

1. Podstawa prawna wymierzenia kar porządkowych, rodzaje kar

Jak już zaznaczono we wstępie, za uchybienia przeciwko porządkowi pracy wymierza się nauczycielom kary porządkowe zgodnie z ustawą z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502). Wynika to wprost z zapisu art. 75 ust. 2 KN. Kwestię odpowiedzialności porządkowej pracowników regulują przepisy rozdziału VI kodeksu pracy.

Karze podlega czyn bezprawny – a więc taki, który jest niezgodny z obowiązującymi pracownika przepisami prawa pracy (ale także poleceń pracodawcy dotyczących pracy – o czym mowa poniżej). Pracownik może zostać ukarany, jeżeli można mu przypisać winę, przy czym wina może być umyślna lub nieumyślna. Wina jest umyślna, gdy pracownik ma zamiar popełnienia danego czynu, natomiast o winie nieumyślnej możemy mówić wówczas, gdy zachowanie pracownika wynika z lekkomyślności lub niedbalstwa. W tym miejscu warto przywołać wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 1990 r., I PRN 26/90, LEX nr 1112050, zgodnie z którym, „tylko niewykonanie przez pracownika polecenia służbowego («dotyczącego pracy»), może być zakwalifikowane jako naruszenie «ustalonego porządku i dyscypliny pracy, regulaminu pracy», o którym mowa w art. 108 § 1 k.p. i które według tego przepisu stanowi podstawę do wymierzenia pracownikowi kary regulaminowej”. Z dalszej części wyroku wynika, że „wina pracownika będzie z reguły występowała w formie umyślnej, choć nie można wykluczyć nieumyślnej. Bezprawność natomiast należy oceniać przez prawnie skuteczne polecenia przełożonych, a nie wyłącznie na podstawie przepisów. Jednak tylko niewykonanie przez pracownika polecenia służbowego dotyczącego pracy kwalifikuje się jako naruszenie ustalonego porządku, o którym mówi art. 108 k.p. I to może stanowić podstawę do wymierzenia pracownikowi kary regulaminowej”.

Kary przewidziane przepisami kodeksu pracy dzielą się na kary **majątkowe i niemajątkowe**.

Wśród kar **niemajątkowych** wyróżniamy:

- 1) karę upomnienia;
- 2) karę nagany.

Kary te, zgodnie z przepisem art. 108 § 1 k.p., pracodawca może stosować za nieprzestrzeganie przez pracownika ustalonej organizacji i porządku w procesie pracy, przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych, a także przyjętego sposobu potwierdzania przybycia i obecności w pracy oraz usprawiedliwiania nieobecności w pracy.

Z kolei kary **majątkowe (pieniężne)**, zgodnie z przepisem art. 108 § 2 k.p., pracodawca może stosować za nieprzestrzeganie przez pracownika przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy lub przepisów przeciwpożarowych, opuszczenie pracy bez usprawiedliwienia, stawienie się do pracy w stanie nietrzeźwości lub spożywanie alkoholu w czasie pracy, przy czym kara pieniężna za jedno przekroczenie, jak i za każdy dzień nieusprawiedliwionej nieobecności, nie może być wyższa od jednodniowego wynagrodzenia pracownika, a łącznie kary pieniężne nie mogą przewyższać dziesiątej części wynagrodzenia przypadającego pracownikowi do wypłaty, po dokonaniu potrąceń, o których mowa w art. 87 § 1 pkt 1–3 k.p.

Katalog kar przewidziany przepisami kodeksu pracy ma charakter wyczerpujący. Oznacza to, że pracodawca nie posiada podstaw prawnych do jego rozszerzania lub ograniczania. Warto zwrócić uwagę, że ustawodawca nie przypisuje danej kary konkretnemu przewinieniu. Pracodawca określił, że karę upomnienia lub karę nagany można nałożyć na pracownika za nieprzestrzeganie ustalonej organizacji i porządku w procesie pracy, przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych, a także przyjętego sposobu potwierdzania przybycia i obecności w pracy oraz usprawiedliwiania nieobecności w pracy. Okoliczności nałożenia na pracownika kary pieniężnej zostały przez prawodawcę określone bardzo precyzyjnie. Kara pieniężna może zostać nałożona na pracownika za nieprzestrzeganie przez niego przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy lub przepisów przeciwpożarowych, opuszczenie pracy bez usprawiedliwienia, stawienie się do pracy w stanie nietrzeźwości lub spożywanie alkoholu w czasie pracy. Konstrukcja ta powoduje, że kara pie-

niężna może zostać nałożona na pracownika tylko wyjątkowo – a więc w okolicznościach wskazanych w powołanym przepisie. Środki pochodzące z kary pieniężnej nie mogą być zagospodarowane w sposób dowolny – według uznania pracodawcy. Wpływy z kar porządkowych przeznacza się zgodnie z regulacją kodeksową na poprawę warunków bezpieczeństwa i higieny pracy.

Kary majątkowe i niemajątkowe nie podlegają łączeniu. Pracodawca nie może nałożyć na pracownika jednocześnie kary upomnienia (nagany) i kary pieniężnej za to samo przewinienie¹.

Agata Piszko

Pytanie 1

Ukaranie karą porządkową nauczyciela, który nie stawił się w pracy, nie powiadamiając o tym dyrektora szkoły

Czy nauczyciela za niezgłoszenie się do pracy można ukarać karą porządkową?

Nauczyciel w danym dniu miał zaplanowane zajęcia w szkole składowej w X. Nie zgłosił się tam jednak do pracy. W rozmowie telefonicznej tłumaczył, że myślał, iż ze względu na to, że w szkole są matury (uczniowie i niektórzy nauczyciele w tym dniu mają wolne – w głównej siedzibie szkoły, gdzie odbywają się egzaminy maturalne), wszyscy jej pracownicy mają wolne. W trakcie wyjaśniania sytuacji okazało się, że nauczyciel pracuje też w innej szkole i w ten dzień, w tejże szkole, był członkiem komisji maturalnej. Należy podkreślić, że wcześniej nie otrzymaliśmy żadnej informacji, ani od wspomnianej szkoły, ani od nauczyciela, iż taka sytuacja będzie miała miejsce.

Czy w takim przypadku dyrektor może ukarać nauczyciela karą porządkową (nagany lub upomnienia)?

Jeśli nauczyciel nie zgłosił się do pracy, to czy ma prawo do wynagrodzenia za ten dzień, czy należy mu zaznaczyć nieobecność nieusprawiedliwioną, czy nieobecność usprawiedliwioną bez prawa do wynagrodzenia?

Czy za ten dzień nie wypłacamy mu wynagrodzenia?

¹ Wyjaśnienie Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych nr PP-505/52/75, *Gazeta Prawnicza* 1976, nr 23/307, s. 6, za: T. Liszcz, *Prawo pracy*, Warszawa 2009, s. 306.

Publikacja *Odpowiedzialność porządkowa a odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli* ma na celu praktyczne wyjaśnienie, które z niewłaściwych zachowań nauczycieli kwalifikują się do zastosowania kar porządkowych, a jakie z nich pociągają za sobą odpowiedzialność dyscyplinarną. W pracy przedstawiono również:

- katalog kar porządkowych,
- tryb nakładania kar – w tym terminy oraz sposoby ukarania,
- zatarcie kary.

W odniesieniu do odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli poniższa pozycja prezentuje:

- katalog czynów podlegających odpowiedzialności dyscyplinarnej,
- procedurę wszczęcia postępowania dyscyplinarnego,
- terminy nałożenia kar dyscyplinarnych oraz ich zatarcie,
- wygaśnięcie stosunku pracy na skutek prawomocnego ukarania nauczyciela w postępowaniu dyscyplinarnym lub karnym.

Opracowanie wzbogacone zostało komentarzem autorskim, procedurami oraz przykładowymi wzorami dokumentów powszechnie stosowanymi w praktyce szkolnej.

Książka przeznaczona jest dla dyrektorów i nauczycieli szkół wszystkich typów oraz przedszkoli.

Lidia Marciniak – prawnik, absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, Podyplomowych Studiów Polityki i Zarządzania Oświatą na Uniwersytecie Warszawskim oraz Studiów Podyplomowych Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na Uczelni Łazarskiego w Warszawie, współpracuje z Wydawnictwem Wolters Kluwer (obecnie wydawca publikacji *Prawo Oświatowe* oraz *Prawo Oświatowe dla Przedszkoli*), współautorka książki *Prawo oświatowe. Wzory pism i dokumentów* (Warszawa 2014).

Książki z serii *Prawo oświatowe w pytaniach i odpowiedziach* przedstawiają najczęstsze problemy prawne zgłaszane przez użytkowników serwisu Prawo oświatowe/ABC, prowadzonego przez Wydawnictwo Wolters Kluwer. Odpowiedzi udzielane przez specjalistów, m.in. współpracowników Ministerstwa Edukacji Narodowej, kuratorium oświaty, kierowników jednostek samorządu terytorialnego oraz prawników i praktyków prawa oświatowego, są bogatym źródłem praktycznej wiedzy prawnej, ułatwiają działanie i podejmowanie decyzji tym, którzy znaleźli się w podobnych sytuacjach.

Cena 39 zł
(w tym 5% VAT)

Poleca

DYREKTOR SZKOŁY
MIESIĘCZNIK KIEROWNICZEJ KADRY OŚWIATOWEJ

www.DyrektorSzkoły.pl

PRZED SZKOŁĄ
PORADNIK DYREKTORA PRZEDSZKOLA

www.DyrektorSzkoły.pl/przedszkola

ISBN 978-83-264-8082-9

9 788326 480829

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.książki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

